

החסרון הוא מצד המקנה ולא מצד הקונה.
וממשיכה הגמרא לדון:

ולימא ליה, שרב הונא יאמר שהמשנה בשיטת רבי יוחנן בן ברוקה היא. **דאמר** אפשר להקנות לעובר, **לא שנא ירושה לא שנא מתנה**. לא רק בלשון ירושה, אלא אף בלשון מתנה

דתנן, רבי יוחנן בן ברוקה אומר: אם אמר על מי, על אחד מבניו, שראוי ליורשו, שיקבל חלק יותר גדול בירושה מהמגיע לו, דבריו קיימין. הוא זוכה בכל מה שהוסיף לו. והניחה הגמרא שכל מי שראוי ליורשו, ואפילו עובר זוכה, שהרי אף הוא ראוי ליורשו.

ודוחה הגמרא: **אימור דשמעת ליה**, כל מה ששמענו לרבי יוחנן בן ברוקה, הוא רק אם מקנה לדבר שישנו בעולם, למי שראוי ליורשו אבל הוא נמצא עתה בעולם, אבל להקנות לדבר שאינו בעולם, כמו לעובר, מי אמר? אין לך ראייה מדבריו.

שואלת הגמרא: **ולימא רבי יוחנן בן ברוקה היא**, שאכן נעמיד כמוהו, וסבר לה, ואולי הוא סובר כרבי יוסי, שעובר יש לו זכיה. ואם כן, מסתבר שדינו נאמר גם על עובר, שהרי הוא נכנס בכלל מי שראוי ליורשו.

ושוב דוחה הגמרא: **מי יימר דסבר לה**, מי יאמר לנו כך? והרי אין כל ראייה שסובר כרבי יוסי.

ולימא ליה, שרב הונא יעמיד את המשנה במבשרני, שהאב אינו מקנה את הכסף

לעובר אלא למבשר על לידת בניו, והמבשר נמצא בעולם, ולכן אפשר להקנות!?

מתרצת הגמרא: **אי הכי**, אם מדובר על המבשר, הרי בהמשך המשנה לא משמע כך: **דקתני סיפא, ואם אין שם יורש אלא הוא** [הטומטום], **יורש הכל**, אם הטומטום הוא היורש היחיד, הרי הוא יורש את הכל.

אי ב"מבשרני" — יורש מאי עבידיתיה?! אם מדובר במשנה שהוא מקנה למבשר ולא לבניו, הרי למבשר אין דין ירושה! אלא בהכרח מדובר שמקנה לבניו.

וממשיכה הגמרא לדון: **ולימא ליה**, שרב הונא יתרוץ שמשנתנו מדברת בשילדה, שבשעת האמירה הם כבר נולדו, והוא אומר: אם אשתי ילדה זכר, תנו לו מנה. והוא לא מזכה לעובר אלא לנולד!?

ודוחה הגמרא: **אי הכי**, אם תרצה לומר, שמקנה לבניו שכבר נולדו, הרי לא זאת היא משמעות לשון המשנה! **דקתני סיפא: ואם אמר "כל מה שתלד אשתי יטול, הרי זה יטול"**, לא היה צריך לומר **"כל שתלד"**, שמשמע בעתיד, אלא **כל "שילדה"**, מבעי ליה! כי רק לשון "ילדה" משמע שכבר נולדו, ואם כן, בהכרח הוא מזכה לעובר.

ועד עתה הבננו, שאי אפשר לזכות למי שלא נולד אם רוצה להקנות לו עכשיו.

אך עדיין שואלת הגמרא: **ולימא ליה**, קמב-א יעמיד רב הונא את המשנה **דאמר לכשתלד**, שמזכה רק לאחר שיוולד, ואילו רב הונא דיבר שמזכה לו בעודו עובר!?

שהחסרון הוא בגמירות דעת, ולכן יכול להקנות לעובר שהוא בנו, כיון שדעתו קרובה אליו.

ומתריצין: **רב הונא לטעמיה**, רב הונא בעצמו לא מחלק חילוק זה.

דאמר רב הונא: אף לכשתלד, גם במזכה לאחר שיוולד, **לא קנה**.

וההסבר לדבר הוא, כיון שכעת אינו יכול לזכות, אי אפשר להקנות לו לאחר זמן.

דאמר רב נחמן: המזכה לעובר שיזכה עכשיו, לא קנה. אבל אם אומר "לכשתלד", קנה. כי אמנם לזכות לעובר היום אי אפשר, אבל הוא נחשב קצת כמי שנמצא בעולם, ולכן אפשר לזכות לו לעתיד, לכשיוולד. אבל אם אשתו אינה מעוברת, הרי גם אם יאמר שמזכה לעוברת לכשתלד, לא יועיל, כי הקונה עדיין לא קיים.⁽¹⁹⁾

ואילו **רב הונא** חולק על רב נחמן, **ואמר, אף "לכשתלד", לא קנה**:

ולכן, למסקנה, דברי רב הונא אינם מתיישבים עם המשנה.

ומביאה הגמרא שיטה שלישית במזכה לעובר:

ורב ששת אמר: אחד זה, המזכה לעובר עכשיו, ואחד זה, המזכה לו לכשתלד, קנה.

אמר רב ששת: מנא אמינא לה? מה המקור שלי שאפשר לזכות לעובר?

דתניא, ממה ששינוי בכרייתא: **גר שמת**, והשאיר נכסים, שהם עכשיו הפקר, **ובזבזו ישראל נכסיו**, החזיקו בנכסים על ידי קנין כדי לזכות בהם, ואחר כך **שמעו שיש לו בן** שיורש את נכסיו, ומה שהחזיקו בנכסיו היתה החזקה בטעות, **או ששמעו שאשתו מעוברת**, והעובר יורש את נכסיו, **חייבים להחזיר את הנכסים שהחזיקו בהם**.

ואם אירע שתחזירו הכל, **ואחר כך שמעו שמת בנו, או שהפילה אשתו**, ושוב הנכסים חוזרים להיות הפקר — הרי מי שתחזיק **בשניה**, לאחר שמת היורש, קנה את הנכסים, **ובראשונה**, אבל מי שתחזיק לפני שמת היורש, **לא קנה**, כיון שאז היו הנכסים שייכים ליורשי.

ומכאן מדייק רב ששת: **ואי סלקא דעתך**, אם יעלה על דעתך לומר **שעובר לא קני**, כי אין זכיה לעובר, **למה להו לאחזוקי בשניה?** מדוע צריכים להחזיק פעם שניה במקרה שאשתו היתה מעוברת, והרי **הא אחזיקו להו חדא זמנא**, הרי החזיקו פעם אחת, והקנין לא התבטל כל זמן שלא נולד.

19. כשיטת הרשב"ם שסברת רב נחמן שעובר נחשו כאילו בא לעולם ולכן אפשר להקנות לו לכשיוולד. ולכאורה כיון דלא מהני טעם זה לענין שיזכה בנכסים בעודו עובר איך יכול להקנותו לאחר זמן לכשתלד הא ליכא מידי דהשתא לא יכול לקנות ויקנה לאחר זמן.

ותירץ בשיעורי ר' אלחנן לפי דברי השט"ם בשם התוס' הרא"ש שהחסרון בקנין לדבר שלא בא לעולם היא דלא גמר ומקנה, אבל מצד

הקונה אין חסרון אם כן, מיושב הרשב"ם שבעצם גם לעובר אפשר להקנות שהרי אם יבוא אליהו ויאמר דגמר ומקנה היה קונה נמצא שזה רק חסרון צדדי לכן אפשר להקנותו לאחר שיוולד.

ההגהות אשרי בסוגיין סי' ה' מבאר את דברי רב נחמן דלא כהרשב"ם, ולדבריו סברת רב נחמן דחמיר ליה דבר שלא בא לעולם מלדבר שלא בא לעולם, שלרב נחמן אמנם אין אדם

אלא, מוכח מכאן, שיש זכיה לעובר, ולכן צריך להחזיק שנית לאחר מותו.

אמר אביו, דוחה אביו את ראיית רב ששת: **ירושא הבאה מאליה שאני**. ירושה שבאה מעצמה, שונה מנכסים שצריך להקנות לעובר.

ודחיה נוספת לראיית רב ששת:

רבא אמר, שאני התם, הברייתא שונה מדינו של רב ששת, **דרפוי מרפיאן בידיהו מעיקרא**. בהתחלה החזיקו בצורה מסופקת, כיון שחששו שמא יש לגר יורשים, ולכן היו צריכים להחזיק שנית, כי חסר בכוונה לקנות, אבל באמת יתכן שלעובר אין זכיה.

ודנה הגמרא: **מאי בינייהו? מה ההבדל בין הדחיות של אביו ורבא?**

ומבארת: **איכא בינייהו**, ההבדל ביניהם **ששמעו בו שמות**, החזקה הראשונה היתה לאחר ששמעו שמתו יורשין, ולכן היתה כוונה לקנין גמור. ואמנם זה היה בטעות, **ולא מת**, כי אחר כך התברר שלא מתו יורשיו, **ואחר כך מת**, לאביו שעובר יורש בירושה הבאה מעצמה, הראשונים לא קנו, כיון שזה שייך לעובר. אבל לרבא, הסובר שאין זכיה לעובר, כאן הראשונים קנו, כיון

שהחזיקו בכוונה לקנות.

והגמרא מנסה להוכיח שעובר לא יורש:

תא שמע ראייה ממה ששנינו: **תינוק בן יום אחד, נוחל, יורש חלקו בנכסים, ולאחר שמת, מנחיל**, הוא מוריש את חלקו לאחיו מן האב שהם יורשים אותו.

ומדייקת הגמרא: **דוקא בן יום אחד** שכבר נולד, אבל **עובר, לא**. הוא אינו יורש, לכן אינו מוריש, וקשה לרב ששת.

ודוחה הגמרא: **הא אמר רב ששת, נוחל התינוק בן יום אחד, בנכסי האב, להנחיל לאחיו מן האב**.

הרי רב ששת העמיד את המשנה באופן מסויים, שמדובר שיש לתינוק אחים מאב משותף, אבל הם לא נולדו מאותה אם, ולכן אין להם זכות בנכסי אמו של העובר. ורק אם הוא כבר נולד וירש את אמו, ואחר כך הוא מת, אזי אחיו מן האב יורשים אותו. אבל כשהוא מת לפני אמו ואחר כך אמו מתה, אין הוא יורש אותה בקבר, כדי להעביר את הירושה לאחיו מן האב.

ולכן, **ודוקא בן יום אחד**, שכבר ירש את אמו, ואחר כך מת, הרי הוא מנחיל לאחיו

דלרשב"ם לא מהני ולתוס' קונה לכשתלד. ובביאור שיטת התוס' וההגהות אשר"י צריך לבאר שכמו שמצאנו שאפשר להקנות לקטן אף על פי שאינו בן דעת כיון שאת עיקר הקניין עושה המקנה ה"ה אצלנו כיון שהחפץ בעולם וכן יש מקנה לא חסר דבר בעשיית הקניין. משאם כן, בפירות דקל.

מקנה דבר שלא בא לעולם אבל לדבר שלא בא לעולם יכול להקנות וכן כתבו התוס' גיטין יג ב שסברות רב הונא ורב נחמן הם סברות הפוכות וכל מה שהגמרא אמרה לעיל שלרבי מאיר אי אפשר להקנות לנולדים זה רק לרב הונא אבל לרב נחמן להקנות לנולדים אפשר אבל פירות דקל שלא באו לעולם אי אפשר להקנות. והנפ"מ בין הרשב"ם לתוס' כשהיא לא מעוברת